

Kurzus kódja(i): FLMD-312.02

Kurzus címe: Filmtörténeti szeminárium: Formaproblémák a Hollywoodi Reneszánszban (1965-1980)

Tanár neve: Pápai Zsolt

Kurzus időpontja, helye: hétfő 15.30-17.00; -137

Vetítések időpontja, helye: A kurzushoz kötelező filmeket nem vetítjük az egyetemen. Javasolt a nagyelőadáshoz vetített művek ismerete: a filmeket megnézhetik az egyetemen a hivatalos vetítési időben.
Az első héten, február 8-án, az óra időpontjában vetítés lesz: John Huston *Fat City* című filmje.

Kurzus típusa: szeminárium

Kurzus leírása: Az ugyancsak a mostani félévben meghirdetett „Bevezetés a 60-70-es évek hollywoodi filmjébe” című előadáshoz kapcsolódó, de attól függetlenül is teljesíthető szemináriumon a Hollywoodi Reneszánsz formatörekvéseit, a klasszikus elbeszélésmód és hősábrázolás sémáival ellentétes megoldásokat, továbbá a korszak műfaji térképét vizsgáljuk meg. Mindeközben megkíséreljük a Hollywoodi Reneszánszban megfigyelhető jellegzetességeket elhelyezni a tágabb filmtörténetben, és megpróbáljuk felkutatni azokat a kapcsolatokat, amelyek a megújuló hollywoodi filmet az európai filmhez fűzik.
A kurzus első felében a szeminárium vezetője előadásokat tart, melyek során a korszak vizsgálatának lehetséges technikáival, és néhány filmelemzési szemponttal ismerkedhetnek meg a hallgatók. A kurzus második felében a hallgatóknak kell korszakelemzéseket és filmelemzéseket tartaniuk. A kurzuson kötelező filmeket nem vetítjük az egyetemen. A szemináriumon elhagyottak alaposabb feldolgozásához javasolt a nagyelőadáshoz vetített művek ismerete: a hallgatók megnézhetik a filmeket az egyetemen a hivatalos vetítési időben.

Témák és kötelező filmek:

1. Bevezetés: A hollywoodi film és a Hollywoodi Reneszánsz definiálása. A bordwelli modernizmus-koncepció alkalmazhatóságának lehetőségei és korlátai a Hollywoodi Reneszánsz filmjeinek jellemzésére.

Kötelező filmek: Huston: *Fat City* * Eastwood: *Fennsíkok csavargója*

2. A Hollywoodi Reneszánsz filmjeinek elbeszélésmódja. Objektív realizmus: véletlendramaturgia és trivialitás.

Kötelező filmek: Altman: *Nashville* * Fonda: *A bérmunkás*

3. Objektív realizmus 2.: epizodikusság, elliptikusság, nyitott vég.

Kötelező filmek: Hellman: *Kétsávós országút* * Rafelson: *A Marvin Gardens királya*

4. Kevert hang és irónia.

Kötelező filmek: Penn: *Bonnie és Clyde* * Benton: *Rossz társaság*

5. Szubjektív realista műveleti sémák. A „hollywoodi tudatfilm” alakváltozatai.

Kötelező filmek: Lumet: *A zálogos* * Polanski: *Rosemary gyermeke*

6. A klasszikus hős modernizálódása. A Hollywoodi Reneszánsz dezorientálódott hőseinek formatörténeti és társadalomtörténeti pozíciója.

Kötelező filmek: Peckinpah: *Hozzátok el nekem Alfredo Garcia fejét!*
Penn: *Éjszakai lépések*

7. Közelítések a revizionista műfajfilmhez: szerzőiség és műfajiság a Hollywoodi Reneszánszban.

Kötelező filmek: Boorman: *Point Blank* * Altman: *Képek*

8. Szerzői kommentár versus műfaji kommentár. Az európai modern film és a hollywoodi filmkép.

Kötelező filmek: Malick: *Sivár vidék* * Pakula: *A Parallax-terv*

9–12. A hallgatók prezentációi.

Kurzus teljesítésének követelményei: A jegyhez egy kiselődást kell tartani. Az órai munka is beleszámít a jegybe. Háromszor lehet hiányozni.

Vetített filmek: –

Kötelező / ajánlott irodalom: **Az egyes témák mellett szereplő szakirodalmi tételek közül az első kötelező, a többi ajánlott.**

Ajánlott összefoglaló szakkönyvek, korszakelemzések:

Cook, David A.: *Lost Illusions. American Cinema in the Shadow of Watergate and Vietnam, 1970–1979*. New York: Charles Scribner's Sons, Macmillan Library Reference USA, 2000.

Jacobs, Diane: *Hollywood Renaissance*. South Brunswick and New York: A.S. Barnes & Co. – London: The Tantivy Press, 1977.

King, Geoff: *New Hollywood Cinema. An Introduction*. London – New York: I.B. Tauris Publishers, 2002.

Lev, Peter: *Conflicting Visions. American Films of the 70s*. Austin: University of Texas Press, 2000.

Monaco, Paul: *The Sixties: 1960–1969. History of American Cinema. Volume 8*. New York – Detroit: Charles Scribner's Sons, 2001.

Pye, Michael – Myles, Linda: *Mozi-fenegyerek*. Budapest: Gondolat, 1983.

1. Bevezetés: A hollywoodi film és a Hollywoodi Reneszánsz definiálása. A bordwelli modernizmus-koncepció alkalmazhatóságának lehetőségei és korlátai a Hollywoodi Reneszánsz filmjeinek jellemzésére.

Bordwell, David – Thompson, Kristin: *A film története*. Budapest: Palatinus, 2007. pp. 539–562.

Jacobs, Diane: *Hollywood Renaissance*. South Brunswick and New York: A.S. Barnes & Co. – London: The Tantivy Press, 1977. pp. 11–34.

Elsaesser, Thomas: American Auteur Cinema. In: *The Last Great American Picture Show. New Hollywood Cinema in the 1970s* (eds. Elsaesser, Thomas – Horwath, Alexander – King, Noel). Amsterdam: Amsterdam University Press, 2004. pp. 37–72.

Kanfer, Stefan: The Shock of Freedom in Films. *Time Magazine*, Dec 8 1967. A cikk az interneten:

<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,844256-7,00.html>

2. A Hollywoodi Reneszánsz filmjeinek elbeszélésmódja. Objektív realizmus: véletlendramaturgia és trivialitás.

Bordwell, David: *Elbeszélés a játékfilmben*. Budapest: Magyar Filmintézet, 1996. pp. 169–244.

Pápai Zsolt: Az akció lebontása. Objektív realista szűzszerkesztési sémák és véletlenszerűség Robert Altman hetvenes évekbeli filmjeiben. *Metropolis*, 2009/2. pp. 10–26.

Thompson, Kristin: Realism in Cinema: *Bicycle Thieves*. In: Uő.: *Breaking the Glass Armor: Neoformalist Film Analysis*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1988. pp. 197–217.

Self, Robert T.: *Robert Altman's Subliminal Reality*. Minneapolis – London: University of Minnesota Press, 2002. pp. 45–53.

Burch, Noël: A véletlen és funkciói. In: *A kortárs filmelmélet útjai* (szerk. Vajdovich Györgyi). Budapest: Palatinus, 2004. pp. 229–248.

3. Objektív realizmus 2.: epizodikusság, elliptikusság, nyitott vég.

Deleuze, Georges: *A mozgás-kép* (ford.: Kovács András Bálint). Budapest:

Osiris, 2001. pp. 257–280.
Bazin, André: A neorealizmus esztétikája. In: Uő.: *Mi a film?* Budapest: Osiris, 1995. pp. 367–464.
Feuer, Jane: Az önreflexív musical és a szórakoztatás mítosza. *Metropolis*, 2008/3. pp. 26–38.
Robert J. Cardullo: Távolból szemlélt terek. Robert Altman *Nashville* című filmjének vizsgálata. *Metropolis*, 2009/2. pp. 56–65.

4. Kevert hang és irónia.

Bordwell, David – Thompson, Kristin: *A film története*. Budapest: Palatinus, 2007. pp. 387–395. Kivált: p. 389. és 391.
Kanfer, Stefan: The Shock of Freedom in Films. *Time Magazine*, Dec 8 1967. A cikk az interneten:
<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,844256-7,00.html>
de Man, Paul: Az irónia fogalma. In: *Esztétikai ideológia*. Budapest: Janus – Osiris, 2000. pp. 175–203.

5. Szubjektív realista műveleti sémák. A „hollywoodi tudatfilm” alakváltozatai.

Pápai Zsolt: Fellini az Álomgyárban (Kétszer Nyolc és fél). *Filmvilág*, 2008/9. pp. 10–13.
Kitses, Jim: *Horizons West. Directing the Western from John Ford to Clint Eastwood*. New Edition. London: BFI. 2004. pp. 293–296.

6. A klasszikus hős modernizálódása. A Hollywoodi Reneszánsz dezorientálódott hőseinek formatörténeti és társadalomtörténeti pozíciója.

Elsaesser, Thomas: The Pathos of Failure: American Film in the 1970s. Notes on the Unmotivated Hero. In: *The Last Great American Picture Show. New Hollywood Cinema in the 1970s* (eds. Elsaesser, Thomas – Horwath, Alexander – King, Noel). Amsterdam: Amsterdam University Press, 2004. pp. 279–292.
Kitses, Jim: *Horizons West. Directing the Western from John Ford to Clint Eastwood*. New Edition. London: BFI. 2004. pp. 240–246.

7. Közelítések a revizionista műfajfilmhez: szerzőiség és műfajiság a Hollywoodi Reneszánszban.

Todorov, Tzvetan: A műfajok eredete. In: *Tanulmányok az irodalomtudomány köréből* (szerk. Kanyó Zoltán – Síklaki István). Budapest: Tankönyvkiadó, 1988. pp. 283–295.
Kagan, Norman: *American Sceptic: Robert Altman's Genre-Commentary Films*. Ann Arbor: Pierian Press, 1982. pp. 75–85.
Kolker, Robert: *A Cinema of Loneliness. Penn, Stone, Kubrick, Scorsese, Spielberg, Altman*. Oxford: University Press, 2000. pp. 329–405.
Ciment, Michel: Valóság és látomás (John Boorman). *Filmvilág*, 1987/2. pp. 46–52.
Tinyanov, Jurij: Az irodalmi tény. In: Uő.: *Az irodalmi tény*. Budapest: Gondolat, 1981. pp. 5–25.
Varró Attila: Walker, mon amour (John Boorman: Point Blank). *Filmvilág*, 2003/7. pp. 16–19.

8. Szerzői kommentár versus műfaji kommentár. Az európai modern film és a hollywoodi filmkép.

Schwarzer, Mitchell: Felemésztő közeg. Architektúra Michelangelo Antonioni filmjeiben. *Metropolis*, 2008/2. pp. 30–41.
Bignell, Jonathan: A részlettől a jelentésig. A *Sivár vidék* és a mozgóképi artikuláció. <http://apertura.hu/2008/osz/bignell>
